

Sak 5/21 Anmodning om kvote for betinget skadefelling av gaupe i region 5 Hedmark i 2021/2022

Sekretariatet tilrår at rovviltnemnda i region 5 anmoder Miljødirektoratet om at de fatter vedtak om:

- **Kvote for betinget skadefelling på gaupe i region 5 på ett dyr**
-

Styrende dokumenter

Naturmangfoldloven

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), av 19.6.2009 nr. 100, legger rammen for forvaltningen av naturressursene, jf. § 1. Etter § 5 skal artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Naturmangfoldloven § 7 sier at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet og vurderingene skal framgå av beslutningen. Tiltak etter naturmangfoldloven skal også avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målsettingen nås på annen måte eller i annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om geografisk differensiert rovviltforvaltning i rovviltforskriften § 1.

Rovviltforskriften

Rovviltforskriften § 3 første ledd definerer de nasjonale bestandsmålene for brunbjørn, gaupe, jerv og ulv, mens de regionale bestandsmålene for Hedmark er gitt i § 4 første ledd bokstav e. For gaupe er det nasjonale bestandsmålet for gaupe er 65 ynglinger, og det regionale bestandsmålet for gaupe i region 5 Hedmark er 10 ynglinger. Når gaupebestanden ligger over det regionale bestandsmålet har rovviltnemnda myndighet til å fatte kvote for betinget skadefelling, jf. § 8. Det er et absolutt krav om at nemnda må være beslutningsdyktig i henhold til § 7 tredje ledd. Ved vurdering om nemnda har myndighet legges gjennomsnittet for de siste tre års ynglinger for gaupe til grunn, jf. rovviltforskriften § 7 første ledd femte punktum.

I § 7 andre ledd heter det:

Rovviltnemndens vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen, jf. forskriften § 3 tredje ledd og § 6.

Det er Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt som skal gi data om status og utvikling i bestandene, jf. § 3 siste ledd. Når kvote etter forskriften §§ 8, 10 og 11 er vedtatt, belastes irregulær avgang av rovvilt i regionen denne kvoten, jf. § 7 siste ledd.

Om skadefelling

Skadefelling er hjemlet i naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav b, jf. rovviltforskriften § 8; skadefelling av brunbjørn, gaupe, jerv og ulv er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå på husdyr eller tamrein. Rovviltnemnda eller Miljødirektoratet setter en kvote for betinget skadefelling, jf. rovviltforskriften henholdsvis §§ 8 og 13, og fellingstillatelse gis av Fylkesmannen innenfor den kvote og de vilkårene som er satt, jf. § 9, og føringer gitt i rovviltforliket. Kvoten som vedtas gjelder i perioden 1. juni til 15. februar, jf. § 8 første ledd siste punktum.

Skadefelling retter seg mot enkeltindivider, og er ikke et virkemiddel som kan benyttes til å regulere bestanden. Regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten for betinget skadefelling kan derfor heller ikke direkte sammenlignes med en kvote for lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten settes blant annet ut ifra det en forventer er realistisk at kan bli felt under skadefelling gjennom beitesesongen.

Vedtak om skadefelling er frikoblet fra grunneierretten.

Bestandsstatus og -utvikling hos gaupe i region 5 Hedmark

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling hos gaupe i Norge blir overvåket ved hjelp av to metoder. For det første gjøres det hvert år en beregning av minimum antall familiegrupper på bakgrunn av observasjoner av familiegrupper over hele landet. Ut fra antall registrerte familiegrupper kan totalbestanden beregnes. I tillegg er det i deler av landet (Hedmark inkludert) opprettet et fast nettverk av takseringslinjer som går hver vinter. Utviklingen i gaupebestanden kan følges over tid gjennom eventuelle endringer i sporkryssingsfrekvens på linjene ("gaupeindeks").

I 2020 er det estimert 65,5 familiegrupper på landsbasis, som tilsvarer en bestand på ca. 393 dyr i Norge. Dette er bestandsstørrelsen før kvotejakta i 2020 og før reproduksjonssesongen. Siden bestandstoppen i 2009 ble antall familiegrupper jevnlig redusert frem til 2014 med 7–14 % årlig. Etter fem år med reduksjon i den norske gaupebestanden kan det synes som antallet familiegrupper på landsbasis har stabilisert seg med små svingninger i perioden 2014-2019. I 2020 er det en økning på 11,5 familiegrupper sammenlignet med 2019. For første gang på åtte år ligger gaupebestanden over det nasjonale bestandsmålet på 65 årlige ynglinger av gaupe, med totalt 65,5 påviste familiegrupper før jakt i 2020.

I region 5 Hedmark var det en oppgang fra 6 familiegrupper dokumentert i 2019 til 8 i 2020. Det er gjennom overvåkningsprogrammet estimert henholdsvis 7,25, 6 og 8 familiegrupper i årene 2018 til 2020. Dette gir i gjennomsnitt 7,1 familiegrupper for denne treårsperioden. Bestandsmålet for Hedmark er 10 familiegrupper.

De regionale prognosene for 2020, jf. NINA Rapport 1846, tilsier at region 5/Hedmark med en sannsynlighet på 62 % vil ligge under det regionale bestandsmålet før jakta i 2021.

Tabell 1: Antall familiegrupper av gaupe i region 5 Hedmark i perioden 2014 til 2021 (per 9.4.21) samt kjent avgang av gaupe i samme periode (de som er tatt ut gjennom skadefelling er angitt i parentes).

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antall familiegrupper	4,5 ¹	2,5 ¹	7,5 ¹	9,5 ²	7,25 ³	6	8	-
Avgang	1 ⁴ (0)	1 ⁴ (0)	1 ⁴ (0)	0 (0)	0 (0)	4 ^{4,5,6} (0)	3 ^{4,6}	2 ⁴

¹ En yngling er delt med Sverige

² En yngling er delt region 4, to ynglinger er delt med Sverige

³To ynglinger er delt med region 4, ett av disse er i tillegg delt med Sverige

⁴Påkjørt av bil/tog

⁵ En gaupe felt ulovlig

⁶ En gaupe med ukjent dødsårsak

Kilder:

- [Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2020. NINA Rapport 1846.](#)

Vurderinger og innstilling fra sekretariatet

Vurderinger i forhold til hjemmelsgrunnlag

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling, jf. rovviltforskriften § 8, når kravene i § 7 og det regionale bestandsmålet for gaupe, jf. § 4 første ledd bokstav e, er oppfylt. Data for de tre siste årene legges til grunn for gaupe, jf. § 7 første ledd, femte punktum. Gjennomsnittet for de tre siste årene hvor yngling er kjent (2018, 2019 og 2020) er på 7,1. Sekretariatet anser det som lite sannsynlig at bestandsmålet nås i perioden 2019-2021, gitt antall ynglinger de siste år. Etter sekretariatets vurdering har derfor ikke nemnda myndighet til å fastsette kvote for skadefelling av gaupe i 2020, jf. rovviltforskriften § 8, jf. også §§ 4 og 7.

Ut ifra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om bestandsstatus og utvikling for gaupe i Hedmark, mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne anbefale en kvote for betinget skadefelling av gaupe, uten at den samlede belastningen blir for stor og irreversible skader vil påføres bestanden, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Paragrafene 9 og 11 anses ikke som relevante i denne sammenheng.

Om kvote for betinget skadefelling

Det er et begrenset antall søknader om skadefellingstillatelse på gaupe hvert år. Det er ikke felt gaupe på skadefellingstillatelse i Hedmark på sommerstid de siste årene, og det anses å være vanskelig å få felt gaupe uten sporsnø. Det har forekommet noe skader i inngjerdede beiter samt noe skader i utmark, og sekretariatet anser at det er nødvendig

med en kvote for betinget skadefelling også av gaupe for å kunne håndtere slike og andre akutte skadetilfeller, inkludert skadesituasjoner i reinbeiteområdene.

Sekretariatet mener at rovviltnemnda bør anbefale en kvote for betinget skadefelling av gaupe overfor Miljødirektoratet. I 2020 fastsatte direktoratet en skadefellingskvote på 1 gaupe i Hedmark. Med bakgrunn i kjent avgang av gaupe de senere år, kunnskap om bestandsmessige forhold og føringer i forvaltningsplanen, samt siste års omfang av gaupeskader, anbefaler sekretariatet en kvote for betinget skadefelling på 1 gaupe i Hedmark også i 2021.

Sekretariatets forslag til anmodning

Rovviltnemnda viser til de nasjonale målsettingene om 10 årlige ynglinger av gaupe i region 5 Hedmark. Nemnda anser at bestanden av gaupe ligger under det regionale bestandsmålet, og at nemnda ikke har myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling av gaupe i 2021, jf. rovviltforskriften §§ 8, jf. også §§ 4 og 7.

For å forebygge skader på husdyr og tamrein forårsaket av gaupe anser rovviltnemnda at det er behov for en kvote for betinget skadefelling i Hedmark. Nemnda har fått forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om gaupas bestandsstatus og -utvikling i Hedmark.

Nemnda viser til sekretariatets faglige vurderinger om at den foreslåtte skadefellingskvoten på en gaupe ikke vil påføre bestanden irreversibel skade eller en for stor samlet belastning.

Forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark vil ligge til grunn for iverksettelse av eventuelle fellingstillatelser, jf. også rovviltforskriften §§ 1, 6 og 9.

Rovviltnemnda anmoder Miljødirektoratet om å fatte et vedtak om kvote for betinget skadefelling av gaupe i Hedmark. Nemnda anbefaler en kvote på en gaupe.